

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. С. КУЗНЕЦЯ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. Н.Е. ЖУКОВСЬКОГО «ХАІ»**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції
7 жовтня 2015**

ХАРКІВ 2015

УДК 365.7 (477)(082)

ББК 65.262. 2 я 43

П 78

**П 78 Проблеми теорії та практики дистанційної освіти в Україні.
Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції 7 жовтня 2015 р. / - Харків:Харк. нац. ун-т будів. та архіт., 2015. – 59 с.**

У збірнику за матеріалами конференції представлені оригінальні авторські бачення вирішення сучасних проблем впровадження дистанційної освіти в Україні.

Редакційна колегія:

Успенко В.І., Солодовнік О.О., Телишевська Л.І.

УДК 365.7 (477)(082)

ББК 65.262. 2 я 43

© Харківський національний
університет будівництва та
архітектури, 2015

ЗМІСТ

Аванесова Н.Е., Марченко О.В., Попова Л.М. Безперервна освіта в умовах дистанційного навчання.	5
Аксьонова І.В. Фінансування отримання вищої освіти шляхом дистанційної форми навчання: досвід зарубіжних країн.	7
Белікова Т.В. Розвиток дистанційної форми навчання в Україні.	11
Білоцерківський О.В. Світові тенденції розвитку дистанційної освіти.	13
Временко Л.В., Кондратенко Д.В. Індивідуальність дистанційного навчання.	15
Докуніна К.І., Досвід впровадження дистанційної освіти у ВНЗ України та м. Харкова.	17
Карпенко В.В. Ефективність дистанційної освіти.	19
Кочетигова Т.В. Дистанційна освіта як спосіб навчання у ВНЗ.	21
Кучма О.А. Организационно-методические аспекты дистанционной формы обучения.	22
Лісняк А.А., Тохтамиш Т.О. Світовий досвід організації університетської системи дистанційного навчання.	26
Пертриківа О.С. Перспективи розвитку дистанційної освіти для студентів спеціальності "фінанси та кредит".	30
Сігаєва Т.Є. Проблеми розвитку дистанційної освіти в Україні.	31
Сокол С.В. Організація дистанційної та практичної роботи іноземних студентів.	33
Солодовнік О.О. Дистанційна освіта за спеціальністю "фінанси і кредит": потенціал та його використання в Україні.	36
Телишевська Л. І., Птащенко О. В. Дистанційна освіта в Україні сьогодні.	39

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Лісняк А.А., Тохтамиш Т.О.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій в ХХІ ст. сприяв актуалізації проблеми модернізації системи освіти. В Україні така модернізація знайшла своє вираження в Концепції розвитку дистанційної освіти [1], яка завдяки такому явищу, як Інтернет, охоплює широкі верстви суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Державною національною програмою "Освіта. Україна ХХІ століття" [2] передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації.

Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній, експерименті; зокрема, в окремих дисциплінах або в блоках дисциплін, що призначені для підвищення освітнього рівня чи кваліфікації окремих осіб та (або) груп слухачів. Саме тому, першим кроком на шляху розбудови ефективної системи дистанційного навчання є вивчення досвіду провідних університетів світу.

Серед країн, що входять до складу Європейського Союзу найстарішою системою дистанційної освіти є Британська. Однак серед державних (національних) університетів країн ЄС, найбільш розвинутими є системи дистанційного навчання Німеччини, Франції та Іспанії.

Відкритий університет Великої Британії [3] заснований в 1969 р. як незалежний навчальний заклад для надання "другої" можливості здобути або продовжити свою освіту дорослим людям, які працюють. Університет пропонує 3 види навчання: на ступінь бакалавра, післядипломне й продовжене. Навчальний процес в основному побудований як на використанні друкованих матеріалів, так і на використанні аудіо-, відеозасобів тощо; студенти мають можливість одержати консультації в 250 навчальних центрах, розташованих у багатьох містах країни й світу.

Проблема фінансування дистанційної освіти є значущою в її організації та функціонуванні, і кожна країна має свій власний досвід у її вирішенні. Так, наприклад, у Великій Британії відсоток плати студентів за навчання дорівнює 15% загального фонду, а внесок уряду становить 85%. Відкритий університет Великої Британії зарекомендував себе як світовий лідер нетрадиційної освіти. За зразком Відкритого університету Великобританії навчальні заклади аналогічного типу були створені в Канаді, Австрії, Іспанії, Пакистані, Нідерландах, Туреччині, Індії, Ізраїлі тощо.

Національний університет дистанційної освіти Іспанії [4] заснований Парламентом в 1972 р. з метою надання вищої освіти всім тим, хто з різних причин не може навчатися за програмами традиційних університетів. Університет розташований у Мадриді, має багато навчальних центрів у різних районах країни й пропонує курси навчання на рівні бакалаврату, магістратури й продовженої освіти. Як навчальний матеріал використовуються спеціально підготовлені друковані видання, які доповнюються аудіо- і відеокасетими, технологією комп'ютерного навчання, телевізійних лекцій і телетекстом. Для підтримки постійного діалогу зі студентами використовуються очні зустрічі для обговорення навчального матеріалу в 50 навчальних центрах і телефонні співбесіди. Щодо фінансування дистанційної освіти, в Іспанії внесок міністерства освіти дорівнює 46% фінансування; студенти сплачують 47%, а кошти від продажу книжок становлять близько 7% загального фонду.

Дистанційна освіта в Німеччині має свої особливості. Вона розпочиналася з дистанційної підготовки фахівців з вищою професійною освітою, яка централізовано планувалася. Для підвищення кількості людей з вищою освітою 1967 р. було створено Німецький інститут дистанційного навчання (одним з його співзасновників виступив Університет м. Тюбінген), який існував до 2001 р.

На сьогодні єдиним державним університетом в Німеччині, який пропонує широкий спектр різних програм дистанційної/заочної освіти, є Університет заочного навчання в м.Хагені. Він пропонує програми для першого та другого циклів навчання (бакалаврські, магістерські), які є справжньою альтернативою очній освіті.

На сьогодні в Німеччині всіма ВНЗ пропонується 371 програма у формі заочного/дистанційного навчання, з них 76 програм пропонується державними університетами або іншими державними ВНЗ, які мають право приймати захист кандидатських і докторських дисертацій (тобто ВНЗ, прирівняними до університетів). Більшість з 76 програм - магістерські (59 програм), лише 10 бакалаврських (з них 9 пропонує Університет заочного навчання в м.Хагені та 1 - Технічний університет в м. Дрезден).

Національний центр дистанційного навчання (CNED) у Франції [5] заснований у 1939 р. Він надає освітні послуги мешканцям Франції та франкомовних країн. У 1995 році дистанційне навчання набуло статусу національного проекту, з 1996 року функціонує відкрита освітня платформа «Електронний кампус», в каталозі якої 3 000 програм, 265 000 осіб з 200 країн проходять навчання.

В рамках національної політики розвитку інформаційних та комунікаційних технологій в освіті за фінансування Міністерства національної освіти та Міністерства вищої освіти та досліджень у 2003-2005 рр. створені Тематичні Електронні Університети (UNT) [6] – це асоціації, які об'єднують університети, вищі школи, дослідницькі заклади

та інколи приватних партнерів, кожен з цих учасників може одночасно бути членом одного або кількох UNT.

Діяльність UNT спрямована на каталогізацію існуючих ресурсів, створення та поширення нових ресурсів, сприяння вдосконаленню педагогічної практики та впровадженню нових інформаційних технологій в навчальні процеси, сприяння успішності студентів шляхом надання в розпорядження їх та їхніх викладачів сучасних електронних навчальних інструментів та ресурсів, поширення на міжнародному рівні інформації про ресурси французьких навчальних закладів з метою розповсюдження французької вищої освіти. Навчатися можна повністю дистанційно або за змішаною системою, тобто періодично брати участь в роботі навчальних груп.

В цілому, конкурентоспроможність державних університетів ЄС, які займаються виключно дистанційним навчанням, має низку переваг:

- значне фінансування як на рівні держави, так і на рівні ЄС;
- наявність різноманітних курсів для тренінгів, для отримання ступеня бакалавра та магістра, а також в більшості випадків й кандидата наук (PhD);
- наявність вибору при навчанні. Студенти мають право припинити навчання та отримати сертифікати про проходження курсів. Це дає у майбутньому можливість бути зарахованим знову в цей або інший університет без необхідності перескладання вивчених курсів як в університеті дистанційного навчання, так і в класичному навчальному закладі;
- студенти мають проміжок часу, упродовж якого вони самостійно вибирають термін навчання та дату іспиту (загалом від 10 до 14 місяців);
- наявність розгалуженої системи регіональних центрів по всій країні, а також за її межами;
- зазначені університеті надають можливість навчатись особам з особливими потребами та навіть особам, які знаходяться у місцях позбавлення волі;
- за домовленістю проводять навчання у компаніях.

Аналіз вітчизняного досвіду організації та розвитку дистанційного навчання дозволяє зробити наступні узагальнення:

- більшість вітчизняних ВНЗ використовують для організації та технічного забезпечення дистанційного навчання відкриту освітню платформу Moodle;
- на бакалаврському та магістерському рівнях дистанційне навчання побудовано на основі поєднання очної та заочно-дистанційної форми, що реалізовано у двох варіантах: перший передбачає присутність студентів в аудиторії на початку семестру (для ознайомлення з організацією навчання та структури курсів) та наприкінці семестру (для очного складання іспитів) та дистанційного навчання протягом семестру; другий варіант передбачає дистанційне навчання

протягом семестру та очну присутність студентів лише на іспитах;

– для бізнес-освіти на короткострокових сертифікаційних програмах та програмах підвищення кваліфікації передбачено виключне дистанційне навчання із запровадженням фінального тестування у дистанційній формі;

– структурно навчальні курси побудовано у вигляді модульної системи та містять наступні елементи: теоретичний матеріал (тексти лекцій), практичні завдання (задачі, запитання, тести для самоперевірки) та завдання для перевірки знань (тести, віртуальні лабораторні та курсові роботи тощо);

– використовуються такі технології навчання: голосові (аудіо), відео (відеолекції, відеоконференції), електронні (електронна пошта, скайп, чати тощо).

Зважаючи на все вищевикладене, можна зробити висновок, що дистанційне навчання в Україні вимагає подальшого розвитку, враховуючи зарубіжний досвід, оскільки воно покликане сприяти вирішенню таких соціально-значимих задач, як: підвищення рівня освіченості суспільства і якості освіти; реалізація потреб населення в освітніх послугах; задоволення потреб країни у якісно підготовлених спеціалістах; підвищення соціальної і професійної мобільності населення, його підприємницької і соціальної активності, рівня самосвідомості, розширення світогляду; збереження і примноження знань, кадрового і матеріального потенціалів, що були накопичені вітчизняною вищою школою; розвиток єдиного освітнього простору в рамках України, всього світового співтовариства, що має за мету забезпечення можливості отримання освіти в будь-якій точці освітнього простору.

Література:

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Про Державну національну програму «Освіта. Україна XXI століття» (затверджено Постановою від 3 листопада 1993 р. № 896) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>.

3. Distance learning courses and adult education – the open university. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.open.ac.uk>.

4. Universidad nacional de education a distancia. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://portal.uned.es>.

5. Formation tout au long de la vie – CNED. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cned.fr>.

6. UNT-Usinage nouvelles technologies – horlogerie, medical, lunetterie. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.unt.fr>.

Кочетигова Тетяна Вікторівна – старший викладач кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Кучма Олег Олександрович – доцент кафедри організації будівельного виробництва Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Лісняк Андрій Анатолійович – доцент, начальник кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, кандидат технічних наук.

Марченко Ольга Василівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Опікунова Наталія Валентинівна – доцент кафедри менеджменту Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Петриківна Ольга Станіславівна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Попова Лілія Миколаївна – доцент кафедри фінансів та кредиту Харківського національного університету будівництва та архітектури, кандидат економічних наук.

Птащенко Олена Валеріївна – доцент кафедри економіки та маркетингу Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця, кандидат економічних наук.

Сігасва Тетяна Євгеніївна – доцент кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця, кандидат економічних наук.

Наукове видання

Матеріали всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції

**ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНИ**

7 жовтня 2015 р.

Відповідальний за випуск: проф. Успенко В.І.

Комп'ютерне редагування: Герасименко О.В., Докуніна К.І.